

Діденко С. О., здобувачка
Поліщук Л. П., к. пед. н., доцентка
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ПЕРЕКЛАД АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ ДЕНА БРАУНА)

Фразеологічні одиниці є важливою частиною мовної системи, адже вони не тільки виконують номінативну функцію, а й несуть культурно-історичну та емоційно-експресивну інформацію. Фразеологізми надають мові образності, виразності та стилістичної різноманітності, що робить їх особливо важливими в художньому дискурсі. Саме тому переклад фразеологічних одиниць з однієї мови на іншу є складним завданням, оскільки необхідно не тільки зберегти змістовий компонент, а й передати стилістичні та емоційні відтінки, закладені автором [1].

Фразеологізми у творах Дена Брауна є яскравим прикладом мовних засобів, що створюють виразну стилістику та характерну манеру письма автора. Їх використання сприяє створенню напруженої атмосфери, відтворенню характерів персонажів та підсиленню зв'язку з історичним і літературним контекстом. Наприклад, головний персонаж роману «Інферно», Ленгдон, жартує: *Looks like we're walking the plank* [3]. Цей англійський ідіоматичний вислів означає «йти на неминучу загибель»,

оскільки історично він пов'язаний із практикою страти на піратських кораблях. У цьому контексті ФО підкреслює ризикованість ситуації, а також надає їй відтінку гумору.

Переклад фразеологізмів українською мовою – складне завдання. Складність перекладу цих одиниць полягає у частій відсутності прямих відповідників, через що перекладачеві доводиться вдаватися до різноманітних перекладацьких трансформацій.

Аналізуючи оригінал та переклад романів Дена Брауна, все ж знаходимо деякі повні структурно-семантичні еквіваленти. У даних фразеологічних одиницях спостерігається повний збіг граматичної та лексичної структур.

Можна припустити, що повні збіги можуть зустрічатися у фразеологізмах, наприклад, якщо вони були запозичені з будь-якого третього джерела, наприклад, прामова або біблійне джерело. Прикладом такого запозичення може бути фразеологізм *An eye for an eye, a tooth for a tooth* [3] – *Око за око, зуб за зуб* [2].

Ще приклад: *SEEK AND YE shall find, Langdon thought, huddled in the dim grotto with Sienna* [3] // *Шукай - і знайдеш*, - подумав Ленгдон, скоцюрбившись у тьмяному гроті разом із Сієнною. - Ми шукали вихід, а опинилися... в глухому куті [2].

В обох випадках збережено ідіоматичний характер оригіналу, що допомагає передати атмосферу твору і стилістичні особливості мовлення персонажів.

Під частковими структурно-семантичними фразеологічними еквівалентами в перекладі ми розуміємо фразеологічні одиниці з певними відмінностями в компонентному складі. Наприклад: *The man seemed to have come unhinged* [3] // *Здавалося, той зовсім із глузду з'їхав* [2]. В оригіналі використано ідіоматичний вислів *to come unhinged*, який буквально означає «зіскочити з петель» (як двері, що випадають із завіс). В англійській мові цей вираз часто використовується для позначення психічного або емоційного розладу. В українському перекладі застосовано фразеологізм «з глузду з'їхати», який також передає значення втрати здорового глузду, проте використовує зовсім іншу метафору – божевілля, пов'язане з відхиленням від норми.

Ще приклад: *The televised football match was in overtime with Fiorentina a man short and hanging by a thread* [3] // *Трансляція футбольного матчу тривала: призначили додатковий час, "Фіорентина" змушена була догравати вдесьятьох і доля матчу висіла на волосинці* [2]. Англійський вислів *hanging by a thread* буквально означає «висіти на нитці» і використовується для опису ситуації, коли щось перебуває на межі катастрофи або повного краху. В українському варіанті обрано

аналогічний фразеологізм «*висіти на волосинці*», який передає таку ж ідею крайньої нестабільності, але має інший структурний склад (нитка → волосинка). Така адаптація є частковим еквівалентом, оскільки змістовна відповідність зберігається, проте не дослівно.

Проте не завжди в мові перекладу існує точний відповідник фразеологізму, тому доводиться застосовувати нефразеологічний переклад, тобто передавати ФО описово, без використання стійкого словосполучення. В цьому випадку використовуються описові вирази або адаптовані варіанти. Наприклад: *As Vayentha watched, however, the drone suddenly **dive-bombed out of sight behind the high stone wall** [3] // Та пантом Ваєнта, спостерігаючи за гелікоптером, побачила, як він несподівано **спікірував униз і зник за високою кам'яною стіною** [2].*

Переклад фразеологізмів є складним процесом, що вимагає глибокого розуміння як мови оригіналу, так і культури цільової аудиторії. У романі Дена Брауна «*Inferno*» спостерігаються обидва способи перекладу: підбір еквівалентних чи частково еквівалентних фразеологізмів (коли це можливо) та нефразеологічний переклад, якщо буквальне збереження фразеологізму є неприродним. Вибір способу перекладу залежить від контексту, стилістики тексту та прагнення зберегти його загальний художній ефект.

Література:

1. Гуменюк І. До проблеми перекладу фразеологізмів (на матеріалі фразеологічних одиниць для позначення кольорів у англійській та українській мовах). Харків, 2007. С. 38–40.
2. Інферно: роман. Ден Браун; переклад з англ. В. Горбатька. Харків: Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2013. 608 с.
3. Brown D. *Inferno : A Novel*. New York : Doubleday, 2013. 480 p.
4. Oxford Dictionary of Idioms Second edition. Siefring Judith. New York: Oxford University Press Inc., 2004. 340 p.